

INDEX CAPITUM LIBRI SECUNDI.

DE SCIENTIA FUTURORUM QUAM DEUS HABET DE FUTURIS CONTINGENTIBUS
SUB CONDITIONE PROPOSITIS, PRIUS RATIONE QUAM DE IPSA
CONDITIONE ALIQUID ABSOLUTE DECERNAT.

- CAP. I. Refertur opinio negans habere Deum certam scientiam horum futurorum, et contraria ex Scriptura ostenditur.
- CAP. II. Ex doctrina sanctorum Patrum ostenditur habere Deum certam scientiam futurorum contingentium conditionatorum.
- CAP. III. Ex Scholasticorum Theologorum doctrina eadem veritas comprobatur.
- CAP. IV. Ex divinæ providentiæ perfectione et effectibus ejus necessitas hujus scientiæ ostenditur.
- CAP. V. Deum habere hanc scientiam conditionalium contingentium propria ratione ostenditur, ex talium contingentium veritate.
- CAP. VI. Solvuntur objectiones contra prædictam sententiam.
- CAP. VII. Declaratur modus quo Deus hæc futura cognoscit.
- CAP. VIII. Quomodo cognoscat Deus hæc futura in decretis liberis suæ voluntatis.

LIBER SECUNDUS.

DE SCIENTIA QUAM DEUS HABET

DE FUTURIS CONTINGENTIBUS SUB CONDITIONE PROPOSITIS, PRIUS RATIONE QUAM
DE IPSA CONDITIONE ALIQUID ABSOLUTE DECERNAT.

Hæc futura, de quibus præsens disputatio instituitur, etiam considerantur potissime in causis liberis, nam in causis necessario agentibus necessitatem habent, ut facile intelligi potest ex dictis initio superioris libri; significantur autem a nobis his communibus locutionibus: *Si Petrus hic nunc adesset, hoc faceret*, et similibus, quibus indicamus quid fuisset secutum ex libera voluntate talis personæ, si hic et nunc cum talibus conditionibus esset constituta et applicata ad operandum. De quibus propositionibus seu objectis non est dubium quin objective, et, ut loquamur more nostro per modum simplicis apprehensionis sint in intellectu divino, cum possint esse in angelico, et suo modo in humano. Et patet facile respectu personarum possibilium, quæ nunquam futuræ sunt; nam in Angelo (verbi gratia) nunquam futuro, objectum est aptum apprehendi, an vellet hoc vel illud, si crearetur; an peccaret, vel non peccaret, etc. Et eadem ratione in personis aliquando futuris, respectu earum occasionum in quibus de facto nunquam inveniuntur, similiter est objectum apprehensibile, quid egisset (verbi gratia) Adam, si prius quam Eva immediate ab ipso dæmone tentatus fuisset. Respectu vero earum occasionum et actionum quæ de facto sunt aliquando futuræ, potest hæc apprehensio secundum rationem præintelligi in simplici Dei intelligentia prius quam per suam voluntatem aliquid circa talem effectum definiat, aut permittat. De his ergo futuris sic apprehensis, videndum imprimis est an cognoscantur a Deo, id est, an præter illam simplicem apprehensionem cognoscat alterutram partem illius conditionalis esse veram, et in hac parte declaranda fusius immorabimur quam in præce-

denti libro, in simili quæstione, quia hic non est veritas tam constans in doctrina fidei, neque est controversia solum cum Philosophis vel hæreticis, sed etiam cum Catholicis et Theologis, præsertim recentioribus; nam antiqui pauca de hac controversia distincte tractarunt, cujus rei causam in discursu operis aperiemus. Postea vero, si Deus hanc scientiam habet, quomodo a nobis intelligi possit, declarabimus. Quod hic brevius et facilius præstabimus quam in superiori libro, quia omnia quæ de hoc puncto dicta sunt, ad rem præsentem cum proportionem sunt applicanda. Atque ex his etiam obiter constabit quam necessaria sit hæc scientia ad divinæ providentiæ perfectionem, et ad efficaciam gratiæ, et motionis seu concursus divini, cum libertate arbitrii concilianda.

CAPUT I.

REFERTUR OPINIO NEGANS HABERE DEUM CERTAM
SCIENTIAM HORUM FUTURORUM, ET CONTRARIA
EX SCRIPTURA OSTENDITUR.

1. *Quorundam sententia.* — Doctores qui has conditionatas propositiones, aut falsas, aut indeterminatas quoad veritatem vel falsitatem existimant, consequenter docent posse quidem Deum conjectare aliquo modo quid causa libera faceret si in tali occasione cum his vel illis conditionibus constitueretur, non tamen certa et infallibili scientia id cognoscere; atque adeo posse quidem judicare quid foret verisimilius vel probabilius in tali eventu, non tamen definitum judicium ferre: Hoc esset, aut erit, si illud fiat seu fieret. Hanc sententiam sic expositam apud antiquos Theo-

logos non invenio; eam tamen docent his temporibus aliqui Moderni, et ex Scriptoribus insinuat illam Cather., opusc. de Præd., part. 2, circa finem, et indicat etiam Jansenius, cap. 47 Concord., tractans illud: *Si in Tyro et Sidone*, etc., et quidam alii.

Fundamentum eorum. — Fundamenta hujus sententiæ ad quatuor capita revocantur: ad auctoritatem Scripturæ, quæ de his contingentibus loquitur tanquam de re dubia, addens particulam *forte et forsitan*; auctoritatem sanctorum Patrum; auctoritatem etiam Scholasticorum; item ad rationes. Quæ omnia commodius afferemus tractando similia capita pro contraria sententia, et singula singulis conferendo.

2. *Vera sententia.* — Nobis contraria sententia maximum in Theologia fundamentum habere videtur, ideoque verissimam illam esse et ab omnibus recte de divinis sententibus docendam esse censemus, nimirum, certa et infallibili scientia comprehendere Deum de omnibus causis liberis, non solum quid facere possent, sed etiam quid essent facturæ si cum his vel illis conditionibus crearentur, et operari sinerentur, etiamsi vel creandæ non sint, vel de facto non sint permittendæ cum talibus circumstantiis operari. Hæc igitur assertio ex divinis Scripturis in hoc capite probanda est. Sunt autem pleraque testimonia Scripturæ sacræ, quæ, licet habeant suas responsiones et evasiones, propter quas non faciunt certam fidem, tamen si sincere et proprie intelligantur, et omnia inter se conferantur, simulque Sanctorum expositiones ponderentur, faciunt vehementem persuasionem.

3. *Probatum ex Scriptura sacra.* — *Primum testimonium, ex 1 Reg.* — Et imprimis incipio a vulgari testimonio 1 Reg. 23, ubi David consulit Deum an, si maneret in civitate Ceilæ, venturus esset Saul, et an, si ipse maneret, et ille veniret ac circumdaret civitatem, Ceilitæ essent illum tradituri; et ad utrumque respondit Deus: *Et Saul veniet, et hi tradent te.* Quo audito, aufugit David, et neque Saul venit, neque Ceilitæ tradiderunt David. Tota igitur veritas illius revelationis posita est in illis conditionalibus: *Si expectaveris, veniet Saul; si Saul venerit, tradent te*, quæ sunt liberæ et contingentes. Atque ita simpliciter intellexerunt hunc locum Abul., q. 13, et Dionys. Carthusian., et Nicolaus de Lira, ibi, qui addit expresse conditionalem fuisse revelationem, quæ ad sui veritatem non requirit ut aliquid in esse ponatur.

Prima præfati testimonii evasio. — Nihilominus ad vitandam efficaciam hujus loci multa excogitata sunt. Unum est, revelari quidem ibi futurum contingens, sed in causa aliqua, ex qua necessario sequeretur, si conditio esset posita, quod esse potest sine repugnantia; licet enim causa libera sit, posito tamen uno actu libero, potest alius necessario sequi; ita ergo in præfati dicitur potest Saulem talem habuisse dispositionem liberam suæ voluntati traditam, ut, visa illa dispositione, non tanquam conditionaliter futura, sed tanquam præfati, in ea cognoverit Deus quod si David non aufugeret, infallibiliter Saul ex vi talis affectus iret ad capiendum illum. Et idem proportionabiliter dicendum est de Ceilitis: ita, videlicet, fuisse affectos, vel timore Saul, vel amore suæ civitatis, ut, oblata illa occasione, ex illo affectu oriretur infallibiliter talis effectus.

4. *Rejicitur evasio prædicta.* — Hæc responsio habet aliquid subtilitatis; imprimis tamen omnino voluntarie est conficta sine fundamento in Scriptura. Deinde assumit aliquid possibile quidem, sed non admodum verisimile, quia ad cognoscendum infallibiliter unum effectum liberum in præfati aliquo affectu, non satis est videre talem affectum in voluntate pro aliquo tempore, sed videre necesse est affectum illum durare in tali voluntate usque ad id tempus pro quo videtur vel prædicatur futurus talis effectus; verbi gratia, si quis nunc hora sexta sit in actuali odio sui inimici, et cum efficaci proposito sumendi vindictam, non poterit in tali affectu cognosci quod si, hora decima, occurrat ei inimicus cum omni occasione sumendi vindictam de illo, sumet illam, nisi simul videatur ille affectus ut durans usque ad illam horam; quia potest facile mutari voluntas, neque hic effectus sequitur infallibiliter ex illo affectu ut præcessit, sed ut simul est cum ipso effectu. At vero in nostro casu et revelatione facta David, non est verisimile, aut Saul, aut habitatores Ceilæ, perdurasse in illa actuali cogitatione et actuali odio, vel alio simili actu, pro illo tempore pro quo futurus esset ille effectus, si David Ceilæ permansisset. Quin potius credibilis est, postquam David aufugit, Saul et cæteros ad res alias attendisse. Imo ex discursu Scripturæ id colligi potest. Nec vero satis est quod habituale seu radicale odium perseveraverit, quia, eo non obstante, potest voluntas mutari. Ulterius addo per se esse valde indecens et minus probabile

coarctare veritatem vel possibilitatem divinæ revelationis ad illas angustias. Quid enim respondere posset Deus, si Saul tunc dormiret, aut alia de causa nullum actum circa illud negotium haberet? Unde confici tandem potest satis probabilis ratio, nam David, qui ita consulebat Dominum, certo supponebat et credebat non posse latere Deum in ullo casu, neque in ullo eventu, quid in eo negotio facturus esset Saul, si ipse exspectaret: ideo enim absolute et simpliciter percunctatus est. Ergo vel fatendum est ita esse, quod intendimus, vel David etiam ex ignorantia interrogasse, vel certe non interrogasse simpliciter, prout verba sonant, sed quid facturus esset Saul secundum præfatum affectum quem tunc habebat. Unde etiam fit potuisse eventum accidere, in quo Deus non potuisset respondere interrogationi sibi factæ, si (quod erat possibile) Saul nullum haberet affectum ex quo id certo colligi posset. Responsurus ergo esset Deus, si verum esset prolaturus, se nescire; hoc tamen aut illud conjectare, quam sit absurdum, per se notum est.

Duo alia testimonia.

5. *Ex Matth. 11. — Ex Ezechiele.* — Secundo, contra prædictam evasionem, et in sententiæ propositæ confirmationem, adjungo testimonium aliud commune ex Matth. 11: *Væ tibi, Corozain, væ tibi, Bethsaida, quia si in Tyro et Sidone factæ essent virtutes quæ in te factæ sunt, olim in cilicio et cinere penitentiam egissent.* Cui testimonio nullo modo potest accommodari præcedens expositio, quia in Tyriis et Sidoniis nulla actualis dispositio excogitari potest, ex qua, Christo ibi prædicante et faciente miracula, necessario consequeretur *ut in cilicio et cinere penitentiam egissent.* Præsertim cum illi essent Gentiles, et aut veram Dei cognitionem non haberent, aut certe non supernaturalem, neque etiam infusam dispositionem voluntatis, ex qua vera penitentia necessario sequeretur. Nec dissimilis est locus alius apud Ezechielem, cap. 3: *Non ad populum profundum sermonis et ignotæ lingue tu mitteris, et si ad illos mittereris, audirent te.*

6. *Adversariorum ad prædicta testimonia responsio prima. — Rejicitur.* — Ad hæc vero et similia testimonia adhibentur aliæ responsiones. Prima, Christum Dominum (verbi gratia) non id dixisse, quia ita revera futurum esset, neque ex præfati talis fu-

turi conditionati, sed solum phrasi quadam, et usitato modo loquendi, et veluti per exaggerationem quamdam, ad declarandum quanta obligatione tenerentur Judæi ad credendum ipsi. Sicut quando amicus rogat amicum ut aliquid faciat, si id nihilominus neget, dicere quis solet: Si ab inimico petissem, mihi concessisset. Ita fere Jansen., c. 47 Conc., sed est nimis libera expositio. Primum enim illi obstat generalis regula interpretandi Scripturam cum proprietate, si fieri potest. Secundo obstat, quia non parum derogatur hoc modo veritati verborum Christi, et Prophetiæ revelationi, vel saltem certitudini, quia si hoc modo licet proprio arbitrio interpretari, vix erit aliquid firmum in Scriptura. Tertio, obstat communis expositio Hieronymi in Ezechielem et in Matth.; Gregorii, Anselmi, et D. Thomæ, qui in catena citat etiam Remigium. Sed optime inter omnes Augustinus, lib. 2 de Don. Persev., c. 9, ait: *Numquid dicere possumus Tyrios et Sidonios, talibus apud se virtutibus factis, credere noluisse, cum eis Dominus attestetur quod acturi essent magnæ humilitatis penitentiam?* Unde, c. 10, duas veritates ex hoc testimonio colligit. Prima est non judicari homines ex his quæ acturi essent, si hoc vel illud eis accideret, quamvis hoc Deus noverit, sed ex his quæ faciunt. Secunda est prævenientem gratiam interdum negari eis quos Deus novit bene fuisse illa usuros; dari autem eis qui male usuri sunt, quod dicit esse unum ex maximis divinæ prædestinationis mysteriis. Similia fere repetit in Enchirid., cap. 93, ubi ponderentur illa verba: *Apertissime namque Deus dicit: Væ tibi, Corozain, etc.* Similiter Prosper, in respons. ad excerpta Genuens., resp. 8 (exponens prædictum locum Matth. et verba Augustini, lib. 2 de Don. persev., cap. 14), inter alia inquit: *Nos etiam si rationem fatis et profunditatem judicii ejus penetrare non possumus, manifestissime tamen scimus et verum esse quod dixit, et justum esse quod fecit.*

7. *Secunda evasio. — Confutatur.* — Ex quibus verbis satis aperte rejicitur alia, nec magis probabilis, nec minus libera expositio: hujusmodi scilicet revelationibus non prædici effectum infallibiliter futurum, etiam posita conditione; sed solum revelari id ad quod causæ sunt magis propensæ. Unde sensus revelationis erit ita esse verisimilium futurum. Postestque hæc expositio duplici conjectura suaderi. Prima est, quia sæpe in hujusmodi revelationibus in Scriptura addi-